

DOI: 10.38045/ohrm.2023.SE.03

RISCURILE PROFESIONALE ALE LUCRĂTORILOR DIN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII

Maria CURTEANU¹, Ana VÎLCOVA^{1,2}, Elena CIOBANU¹

¹Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, Republica Moldova

²Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, Chișinău, Republica Moldova

Autor corespondent: Maria Curteanu, e-mail: uglea.maria@gmail.com

Cuvinte-cheie: lucrători medicali, factori de risc, boli profesionale, mediu ocupațional.

Scop. În acest studiu s-a încercat de a identifica problemele, cauzele, factorii de risc care condiționează apariția morbidității profesionale și măsurile de remediere a problemelor de sănătate ale lucrătorilor medicali.

Material și metode. A fost proiectat un studiu epidemiologic transversal pe 120 de lucrători medicali. Chestionarul a fost aplicat online prin intermediul platformei Google Forms în perioada ianuarie – iunie 2022. Au fost calculate frecvențele absolute și raporturile procentuale pentru analiza descriptivă a studiului.

Rezultate. Eșantionul cercetat a fost format din 120 de lucrători medicali cu vârsta cuprinsă între 18 și 71 de ani, media fiind de 47,1±14,94 ani (M±DS). Lucrătorii medicali se confruntă cu multiple riscuri la locul de muncă, cum ar fi cele psihosociale, volumul mare de muncă, solicitări neuro-emoționale și fizice, violență etc. Cele mai frecvente situații întâlnite la locul de muncă al respondenților au fost dialogul cu pacientul (57,5%), regimul de muncă suprasolicitat (57,5%), relațiile intercolegiale (41,7%), relația șef-subaltern (34,2%), iar 12,5% nu au raportat nimic.

Concluzii. Activitatea profesională a lucrătorilor medicali este însoțită de factori de risc major pentru sănătate. Pentru ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea morbidității condiționate de mediul ocupațional ar trebui rezolvate probleme de ordin organizatoric, cum ar fi respectarea regimului de muncă și de odihnă, alimentația rațională, reducerea factorilor de risc, crearea condițiilor optime de muncă.

Keywords: medical workers, risk factors, occupational diseases, occupational environment.

THE PROFESSIONAL RISKS OF HEALTHCARE WORKERS

Aim. In this study, an attempt was made to identify the problems, causes, risk factors that condition the occurrence of occupational morbidity and remedial measures for the health problems of medical workers.

Material and methods. A cross-sectional epidemiological study involving 120 healthcare workers was designed. The questionnaire was administered online using the Google Forms platform between January and June 2022. Descriptive analysis of the study was conducted, calculating absolute frequencies and percentage ratios to provide a comprehensive overview of the data.

Results. The sample under investigation comprised 120 medical workers, with respondents' ages ranging from 18 to 71 years and an average age of 47.1±14.94 years (M±SD). Medical professionals encounter various occupational risks, including psychosocial factors, high workload, neuro-emotional and physical demands, and incidents of violence. The most prevalent workplace situations reported by the respondents were dialogue with patients (57.5%), an overburdened work regime (57.5%), intercollegiate relations (41.7%), boss-subordinate relationships (34.2%), and 12.5% reported encountering none of these situations.

Conclusions. The professional activities of medical workers are associated with significant health risk factors. To enhance working conditions and mitigate morbidity resulting from the occupational environment, it is essential to address organizational issues. This includes ensuring compliance with the work and rest regime, promoting rational nutrition, reducing risk factors, and establishing optimal working conditions.

INTRODUCERE

Bolile profesionale sunt afecțiuni ale organismului dobândite ca urmare a participării la realizarea unui proces de muncă. Promovarea sănătății la locul de muncă este o condiție fundamentală pentru societatea contemporană. Personalul medical își petrece cea mai mare parte a timpului la locul de

muncă care, în mod direct, îi influențează sănătatea fizică și psihică. Factorii ocupaționali, fiind tratați ca și factori de risc, pot fi cauza dezvoltării bolilor legate de profesii.

Atenuarea acestor pericole și protejarea sănătății, siguranței și bunăstării lucrătorilor din domeniul sănătății necesită măsuri bine coordonate și cuprinzătoare pentru prevenirea și controlul bolilor, promovarea sănătății și siguranței profesionale (1). Măsurile insuficiente de promovare și de păstrare a sănătății și a securității profesionale pot duce la creșterea ratei bolilor profesionale în rândul lucrătorilor medicali, la rate sporite de absenteism, la productivitate redusă și la scăderea calității asistenței medicale (2).

Abordarea aspectelor de securitate și de sănătate la locul de muncă va asigura nu numai evitarea costurilor mari, dar și a evenimentelor accidentale și a îmbolnăvirilor (3). De asemenea, va îmbunătăți satisfacția personală în timpul activității profesionale, va crește stima față de sine și va amplifica respectul pacienților care beneficiază de asistență medicală (4, 5).

MATERIAL ȘI METODE

A fost proiectat un studiu epidemiologic transversal pe 130 de lucrători medicali. Acest studiu și-a propus să ajungă la toate centrele de asistență medicală primară și specializată din Republica Moldova, respectiv nu a fost efectuată nicio selecție. Din cei 130 de respondenți, au participat 120, rata de nonrăspuns a constituit 8,5%. Chestionarul utilizat în acest studiu a fost structurat în următoarele compartimente: caracteristici socio-demografice, condițiile de muncă, comportamente și evaluarea stării de sănătate. Din numărul total de chestionare completate, zece nu au fost validate. Chestionarul a fost aplicat online prin intermediul platformei Google Forms în perioada ianuarie – iunie 2022. Studiul a fost avizat pozitiv de către Comitetul de etică al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, proces-verbal nr. 2 din 24.0.2022. Analiza statistică a datelor a fost efectuată utilizând pachetul statistic IBM SPSS Statistics v. 27.0 și Microsoft Excel. Pentru analiza descriptivă a studiului au fost calculate frecvențele absolute și raporturile procentuale.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Eșantionul cercetat a fost format din 120 de lucrători medicali. Vârsta respondenților a fost cuprinsă între 18 și 71 de ani, media constituind $47,1 \pm 14,94$ ani ($M \pm DS$). În studiu au prevalat persoanele de gen feminin, 69% (82 femei), față de 31% (38 bărbați). Mai mult de jumătate dintre participanții la studiu – 63% (76 persoane) – provin din mediul urban, iar 37% (44 persoane) locuiesc în mediul rural.

În prezent locul de muncă nu mai reprezintă doar un simplu angajament de opt ore pe zi, în special atunci când este vorba despre domeniul medical. Lucrătorii medicali au cea mai solicitantă profesie care implică multă muncă și timp petrecut în spital alături de pacienți. Timpul mediu petrecut de către respondenți la locul de muncă timp de o zi obișnuită a constituit $15,4 \pm 8,64$ ore ($M \pm DS$), iar media timp de o săptămână obișnuită a constituit $51,8 \pm 19,58$ ore ($M \pm DS$).

Domaniul medical implică un cumul semnificativ de factori de stres și suprasolicitare, precum orele de muncă efectuate peste program, nivelul de energie necesar în activitatea de zi cu zi, nivelul de responsabilitate, interacțiunea cu persoane dificile sau presiunea de a găsi rapid soluții și răspunsuri la tot felul de probleme. Lucrătorii medicali au avut senzația de oboseală la locul de muncă în 90% din cazuri, stresul a fost prezent în 60,8% din cazuri, disconfortul – în 35,8%, anxietatea – în 25%, pericolul de agresiune fizică, contaminarea cu substanțe biologice – în 0,8%, presiune – în 0,8% și depresie – în 0,8%.

Episoade de senzație de oboseală la începutul zilei de muncă au semnalat 45,8% din respondenți, însă cel mai frecvent, în 89,2% din cazuri, respondenții s-au simțit mai oboșiți la sfârșitul zilei de muncă. Această oboseală a fost moderată în 45,8% din cazuri, pronunțată – în 33,3%, foarte pronunțată – în 13,3% și ușoară – în 7,5%.

Printre factorii care cel mai frecvent au dus la instalarea stării de oboseală au fost menționați: supraso

licitarea ochilor – 50,8%, regimul de muncă incorect organizat – 39,2%, suprasolicitarea fizică – 36,7%, variațiile factorilor de microclimat – 25,8%, compoziția chimică a aerului și vicierea aerului – 19,2%, monotonia – 17,5%.

Lucrătorii medicali se confruntă cu multiple riscuri la locul de muncă precum cele psihosociale, volumul mare de muncă, solicitările neuro-emoționale și fizice, violență etc. Astfel, 63,3% dintre respondenți au considerat că locul lor de muncă poate cauza suprasolicitări neuro-emoționale, 49,2% – boli profesionale, 42,5% – suprasolicitări fizice, 25% – accidente de muncă.

Prin intermediul chestionarului, lucrătorii medicali au fost rugați să-și autoevalueze locul de muncă. Cei mai mulți, 50,8%, au evaluat locul de muncă ca fiind suportabil, 33,3% – comod, 9,2% – incomod și 6,7% – fără loc stabil de muncă.

Tehnologia modernă a făcut asistența medicală foarte complexă, cu multe pericole. Tipurile de pericole cu care se confruntă personalul medical sunt fizice, chimice, biologice, psihice etc. Cel mai frecvent la locul de muncă al personalului medical a fost semnalată prezența zgomotului (50,8%), microclimat nefavorabil (34,2%), iluminatul necorespunzător (24,2%), radiații neionizante (15,8%), radiații ionizante (9,2%), vibrație (8,3%), praf (0,8%). Dintre substanțele chimice, respondenții au menționat prezența dezinfectanților (95,8%), antisepticelor (80,8%), medicamentelor (80%), reactivilor de laborator (8,3%), gazelor anestezice (9,2%). Dintre factorii biologici prezenți la locul de muncă al lucrătorilor medicali au fost menționate bacteriile (77,5%), virusurile (75,8%), ciupercile (36,7%), paraziții (28,3%).

Cele mai discutate subiecte se referă la efectele negative ale stresului ocupațional, necesitatea identificării factorilor de risc și a strategiilor optime de reducere și de gestionare a consecințelor nedorite. În Uniunea Europeană, stresul în muncă reprezintă a doua problemă de sănătate legată de activitatea profesională, după afecțiunile dorsale. La baza stresului ocupațional stă suprasolicitarea neuropsihică. Astfel, suprasolicitarea neuropsihică la locul de muncă a fost menționată de 77,5% dintre respondenți, iar 15% nu au putut să aprecieze lipsa sau prezența acestui factor. Un alt component al stresului ocupațional este prezența factorilor psihosociale și a diverselor situații stresante. Cele mai frecvente situații întâlnite la locul de muncă al respondenților au fost dialogul cu pacientul (57,5%), regimul de muncă suprasolicitat (57,5%), relațiile intercolegiale (41,7%), relația șef-subaltern (34,2%), iar 12,5% nu au raportat nimic. Pe parcursul activității profesionale, au observat situații de încordare emoțională frecvent 34,2% din lucrătorii medicali, moderat – 29,2%, rar – 22,5%, foarte frecvent – 10%, foarte rar – 4,2%.

Provocările pentru sănătatea lucrătorului medical sunt larg răspândite în mediul ocupațional. După o zi de muncă, respondenții apreciază starea lor de sănătate ca fiind satisfăcătoare în 57,7% din cazuri, nesatisfăcătoare – 23,3% și bună – 19,2%. În timpul activității profesionale, respondenții au acuzat cel puțin un episod de cefalee în 71,7% din cazuri, dureri în membre – 60,8%, senzație de durere în ochi – 46,7%, iritabilitate – 44,2%, slăbiciune generală, 43,3%, somnolență – 37,5%, lombalgii – 37,5%, scăderea atenției – 35%, vertijuri – 32,5%, lăcrimări – 26,7%, moleșeală – 25%.

Respondenții au fost rugați să răspundă de care boli cronice suferă, alegând una sau mai multe răspunsuri prestabilite. Fiecare răspuns prestabilit vizează un sistem de organe și câteva maladii. Respondenții au avut posibilitatea să selecteze varianta de răspuns doar în cazul în care maladia de care suferă se regăsește în lista maladiilor din răspunsurile prestabilite. Astfel, s-a constatat că cei mai mulți dintre respondenți suferă de boli cronice ale sistemului digestiv (gastrita cronică, ulcer gastric, pancreatită cronică, litiază biliară) – 36,7%, ale sistemului cardiovascular (hipertensiunea arterială, cardiopatie ischemică, aritmie) – 25,8%, ale sistemului ocular (astenopatie, miopie) – 25,8%, ale sistemului osteoarticular (artrită, osteocondroză) – 24,2%, ale sistemului nervos (nevralgii, polineuropatii) – 15,8%, ale sistemului respirator (bronșită cronică, astm bronșic, boală pulmonară obstructivă) – 11,7%, ale sistemului endocrin (diabet zaharat) – 5,8% și doar 10,8% dintre respondenți au raportat că nu au nicio boală cronică.

CONCLUZII

Activitatea profesională a lucrătorilor medicali este însoțită de factori de risc major pentru sănătate. Pentru ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea morbidității condiționate de mediul ocupațional ar trebui rezolvate probleme de ordin organizatoric, cum ar fi respectarea regimului de muncă și de odihnă, alimentația rațională, reducerea factorilor de risc, crearea condițiilor optime de muncă.

DECLARAȚIA DE FINANȚARE

Cercetarea este realizată în cadrul proiectului NIH-funded ICREATE: Increasing Capacity for Injury Research in Eastern Europe (D43T007261).

REFERINȚE

1. WHO calls for healthy, safe and decent working conditions for all health workers, amidst COVID-19 pandemic. Geneva: WHO. 28 April 2020. Disponibil: <https://www.who.int/news/item/28-04-2020-who-calls-for-healthy-safe-and-decent-working-conditions-for-all-health-workers-amidst-covid-19-pandemic>
2. ILO Policy Brief on COVID-19. Pillar 3: Protecting workers in the workplace. Geneva: ILO; 2020. Disponibil: https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/impacts-and-responses/WCMS_739049/lang--en/index.htm
3. Mohanty A, Kabi A, Mohanty AP. Health problems in healthcare workers: A review. *J Family Med Prim Care*. 2019;8(8):2568-2572. doi:10.4103/jfmpe.jfmpe_431_19
4. Mollazadeh M, Saraei M, Mehrdad R, Izadi N. Sickness absenteeism of healthcare workers in a teaching hospital. *Hosp Pract Res*. 2018;3:6-10.
5. Palma A, Gerber MM, Ansoleaga E. Riesgos Psicosociales Laborales, Características Organizacionales y Salud Mental: El Rol Mediador de la Violencia Laboral. *Psyche*. 2022;31(1).